

Het geheim van compassie

Ik wandelde vorige week met m'n kleindochter een etappe van het Pieterpad. Zij met een zware rugzak op de rug en de kaart in de hand.

"Oma, wat moet ik doen om goed te zijn?" vraagt ze. Een grote vraag: "Lieverd, denk je echt dat ik je dat kan vertellen?" Ze antwoordt: "Nou, je kunt het proberen...". Ik moet erover nadenken.

Nadenken en wandelen gaat goed samen. Je hebt allerlei zaken waar je je druk over maakt en die je wilt oplossen. Gaandeweg keert dat om: de druk wordt minder en er komt ruimte voor nieuwe ideeën die niet per se *moeten*. Ik keer de vraag van m'n kleindochter om: "Je kunt niet goed zijn door buiten de wereld te staan of erboven. Want je maakt er deel van uit. Mensen doen goede dingen en mensen maken fouten, zo ontwikkelen ze zichzelf en elkaar. Jij ook." Later gaan we erover verder. "Ik maak me boos over de wereld", zegt ze. "Maar ik stop die boosheid weg want ik wil iets anders".

We bidden: verlos ons van de boze. Ah!! Maar de boosheid zit al in onszelf, dus hoe moet dan? David van Reijbrouck heeft daar een boekje over geschreven, met de titel "Vrede kun je leren". We moeten iets doen aan onze boosheid, is zijn stelling, pas dan zijn we klaar voor vreedzame verandering. Ik wil jullie vragen voor jezelf te bedenken waar je je verschrikkelijk boos over maakt. Zo boos, dat het pijn doet. Zo boos, dat je het voelt in je buik. Ik heb op een trainingsweekend een Soefie oefening geleerd om daar iets mee te doen. Plaats de boosheid in je linker lies, leg je handen erop en duw dat spul naar buiten met alle woede en pijn die je eraan hebt. Net zo lang tot het moment van omkering komt: de boosheid verandert in verlangen – die komt binnen via je rechter lies en stroomt omhoog naar je linker schouder. Leg je hand erop en laat het stromen. Want waar verlang je eigenlijk naar? Verlangen op weg naar hoop verlost ons van boosheid, je spreekt het uit, je gaat actief op zoek, je hoopt op iets nieuws, iets anders.

Het geheim van compassie is die zoektocht vanuit verlangen. Die is de basis van elke religie, de bron van geloof is het kwetsbare verlangen van onvolmaakte mensen om toch goed te kunnen zijn. De gelijkenis van de barmhartige samaritaan maakt duidelijk hoe allerlei gevestigde regels en afspraken dat verlangen blokkeren en inpakken. Ik stel me ook voor dat de Samaritaan, iemand met minder zekerheden, een vreemdeling met een afwijkende religie, heel erg blij was dat hij kon helpen. Zó blij, dat hij geen voorwaarden stelde. Voor hem was het een verlossing van zijn boosheid over de gemene rovers, een nieuw bondgenootschap. Gelukkig zijn zij die hongeren en dorsten naar gerechtigheid want zij zullen verzadigd worden.

De uitwerking

Compassie is er dus al. We zien het overal om ons heen gebeuren, spontaan, als mensen in moeilijkheden komen ontstaat er soms een echte warme golf daar omheen. En soms missen we het heel erg als goede wil geblokkeerd wordt door eigenbelang en juridische valkuilen. Jullie weten vast wel voorbeelden, en daar gaan we straks ook naar vragen bij actie-reactie. Dus houd het vast!

Dan gaan we nu naar het Handvest. Ik kan het samenvatten in drie opdrachten: (1) de onschendbare heiligheid van ieder mens erkennen; (2) de kans grijpen om vanuit interreligieus contact mensen en

instellingen te doordringen van het belang van medeleven; (3) het slechten van politieke, dogmatische en religieuze grenzen, aangezien we afhankelijk zijn van elkaar.

Het handvest is in 2009 gelanceerd, met handtekeningen van 50 internationale religieuze leiders. Daarna hebben naar schatting zeker 2 miljoen mensen getekend, waaronder een lijst VIPs. Je kunt via de website je handtekening toevoegen. Er zijn ook andere initiatieven gestart, zoals een netwerk van "Compassionate Cities", en netwerken van organisaties en gemeenschappen die zich aansluiten bij de Charter, materiaal verzamelen uit meerdere religies, trainingen organiseren en evenementen zoals de jaarlijkse uitreiking van de prijs voor compassie.

In den Haag is in februari dit jaar de "week van compassie" georganiseerd, met bijeenkomsten in verschillende religieuze instellingen, en er is een initiatief gestart om de gemeente den Haag toe te voegen aan het netwerk van gemeentes voor compassie, in navolging van Leiden, dat al in 2009 lid werd en dus ook ervaring heeft in de uitwerking ervan.

Wat Ekklesia betreft, het is niet verkeerd om het Handvest te ondertekenen en ook anderen, waarmee we samenwerken, uit te nodigen om dat te doen. Tegelijk besef ik wel dat het wat concreter moet worden in onze eigen situatie om mensen te kunnen mobiliseren.

Het resultaat

Wat kunnen we verwachten van het Handvest voor Compassie? Dat is best wel een puzzel, want het gaat om hoop op verandering en vertrouwen in elkaar: er is geen concreet doel waar we een project van kunnen maken – daarvoor is het weer te open en divers. Van de Soefie-oefening heb ik geleerd dat er nog drie stappen nodig zijn om boosheid te bestrijden en in vrijheid verder te kunnen. De eerste stap na het opbouwen van vertrouwen, is het loslaten. Dat zit lichamelijk in het gebied van de keel. Kun je al die plannen waaraan je je vertilt loslaten? Kun je de overtuiging dat jij een ander moet beïnvloeden en bijsturen loslaten? Kun je de dagelijkse zorgen loslaten? Geloof je in jezelf, dat je goed genoeg bent en vanzelfsprekend uitstraalt waar je naar verlangt en waar je op hoopt en dus moeite voor doet?

Nog urgenter is die stap in deze tijd voor de politiek. Kunnen we de angst voor vreemdelingen loslaten en de rechten van kinderen die gestrand zijn op het wereldtoneel van oorlog en geweld voorrang geven? Kunnen we de angst voor China loslaten en inzien dat ook hun geloof, het confucianisme, gestoeld is op compassie? Kunnen we de schulden kwijtschelden van mensen in den Haag die het niet meer redden om terug te betalen? Kunnen we minderen met vliegen en vlees eten? Kunnen we ons gehamer op gelijke rechten omkeren naar verlangen naar gelijkwaardigheid voor iedereen? Al die dingen hebben we echt niet meer nodig.

Wat we wel nodig hebben is niet voor iedereen hetzelfde. Voor mezelf hoop ik dat de wijsheid van geloofsovertuigingen meer en meer aan gaat sluiten bij verlangens van mensen, zodat ze zich eraan op kunnen trekken en moedig samen op weg gaan naar een betere wereld, waarin we blij zijn dat we elkaar kunnen helpen en daarbij ook vrolijk een aantal regels en wetten overtreden als dat moet.